

Profesní životopis

Jan Bílek *1959

První plně profesionální šachový trenér, teoretik a analytik v České republice od počátku 90. let. **Nejúspěšnější trenér dětí, mládeže a juniorů v České republice** z hlediska výsledků svěřenců, jímž se věnoval od počátečních krůčků jejich šachové kariéry. (Bez souhlasu předchozího trenéra zásadně nepřebírá do svojí péče žádné svěřence, toto počínání považuje za druh neetického podnikání). Vychoval stovky krajských přeborníků a medailistů mistrovství Čech, desítky medailistů oficiálních mistrovství Československé a posléze České republiky, několik desítek mistrů ČSFR a ČR, přibližně stejný počet mladých reprezentantů mistrovství světa a Evropy. V jeho péči se cca 25 let profesionální činnosti ocitla bezmála tisícovka dětí a mládeže různého talentu, zájmu o šach, inteligence, pracovitosti a charakteru.

Rovněž vychoval (a později spolupracoval či konzultoval) mistry FIDE, mezinárodní mistry i velmistry. Trénuje a vede konzultace s několika desítkami dospělých šachistů.

Šach aktivně hraje od roku 1972. Jeho ‚dětská‘ kariéra nastartovala v roce 1973 remízou v simultánce proti tehdy ratingově druhému až třetímu hráči světa Michailu Talovi. Zakončil ji potom 7. místem na dorosteneckém mistrovství ČSSR v roce 1978 v Bojnici.

Později upřednostňoval soutěže družstev, když bezmála 10 let vedl na 1. šachovnici mladý plzeňský tým ZČE Plzeň v různých ligových soutěžích ČSR. Zde se mu též v osmdesátých letech podařilo uhrát technickou normu pro udělení titulu mistra sportu. Zejména z rodinných důvodů se nemohl koncem 80. let zúčastňovat turnajů v zahraničí.

Počátkem devadesátých let se rozhodl pro kariéru profesionálního trenéra, teoretika a analytika, a to na úkor aktivního vystupování na turnajích, přičemž tato volba byla svým způsobem vynucena zhoršujícím se zdravotním stavem.

Shodně s jedním z nejuznávanějších trenérů světa, zesnulým Markem Izrailevičem Dvoreckým zastává názor, že není možné se plně a kvalitně věnovat práci trenéra a současně vystupovat v náročných turnajích a soutěžích nebo se kupříkladu věnovat organizačním povinnostem. (Jedná se

převážně o tzv. trenérské poloprofesionály, kteří si tréninky svěřenců pouze přivydělávají na živobytí.)

Je zastáncem linie výchovy svěřenců dle historického vývoje šachu (Réti: nejdříve se musíme naučit kombinovat, abychom mohli později hrát i pozičně!), neuznává ‚moderní‘ výchovné metody, ať už v obecném smyslu (permisivní výchova dětí, antiautoritativní výchova, inkluzivní vzdělávání, zhlédnutí se v západních modelech školství) nebo šachového tréninku (čekání na chybu soupeře, soustředění se pouze na minimum vlastních učiněných chyb...). Upřednostňuje tvůrčí a maximalistický přístup při hledání optimálního řešení pozice na šachovnici a hluboké porozumění hry.

Dlouhodobě publikoval sérii odborných článků týkající se zejména výběru repertoáru zahájení méně zkušených šachistů, které vycházely v časopisu ŠachInfo permanentně v letech 2004-2006. Autor mnoha trenérských materiálů kupříkladu na stránkách dnes již neexistujícího webu www.chesslady.com. V současné době na svých internetových stránkách www.skolasachu.cz publikoval velký počet šachových prací, některých co do rozsahu srovnatelných či dokonce předstihující teoretické knižní šachové publikace. (Na těchto stránkách bude lze v budoucnu najít i mnohé další práce autora nejrůznějšího zaměření.)

Jako šachový teoretik vytvořil několik nových myšlenkových strategických koncepcí a pomůcek. Je přesvědčen o správnosti obecných výukových principů podle vzorů minulosti; kupříkladu Nimcovičovu, Botvinnikovu, Kotovovu, Zakovu, Kasparovovu, Čebaněnkovu, Dvoreckého, Aagaardovu... Přečetl a studoval stovky mj. trenérských prací, ponejvíce z bývalého SSSR. Je přesvědčeným příznivcem ruské, resp. sovětské šachové školy.

Vytvořil a zobecnil některé pomůcky hodnocení pozic na šachovnici, jako je například metoda bezpečného pole pro dámu v pozicích s otevřeným centrem (bez pěšců), princip správného hodnocení pozic s různobarevnými střelci ve střední hře. Jeho specialitou je popis a vypracování metod propočtu variant (princip výběru tahů kandidátů a tzv. metoda dopočítávání variant) – skloubení či naopak vzdalování se teoretických a praktických přístupů v propočtu variant, a nakonec i srovnávání názorů různých autorů k problematice techniky propočtu variant. Na tomto poli prováděl řadu psychologických experimentů, snaže se navázat na Botvinnikovy, Krogusovy a Zlotnikovovy práce.